

ESIPUHE

Ankarat olivat mielipiteiden eroavaisuudet valtiopäivillä 1877—78, kun ehdotus yleisestä asevelvollisuudesta oli keskustelunalaisena. Pakolliseen värväykseen perustettua sotilasjärjestelmää pitivät näet useat edustajat liian vieraana suomalaiselle yhteiskuntalaitokselle. Ratkaisevissa äänestyksissä jäivät kuitenkin ehdotuksen vastustajat vähemmistöön.

Kun asevelvollisuuslaki oli julkaistu, ei uutta laitosta vastustavia ääniä kuulunut, sillä laki oli syntynyt siinä järjestyksessä, kuin perustuslaki määrää. Valtiosäädyt olivat vapaasti tutkineet ehdotusta ja tehneet siihen ne muutokset, jotka katsoivat maan oloihin nähden tarpeellisiksi; ja keisari Aleksanteri II oli vahvistanut lain semmoisena kuin säädyt olivat sen ehdottaneet. Suomen kansa ei ole koskaan ollut vastahakoinen täyttämään velvollisuuksia, jotka säädetään asianmukaisesti syntyneessä laissa.

Kaikki valmistukset uutta järjestelmää varten ajettiin tarmolla. Vuonna 1881 astui asevelvollisten ensimmäinen ikäluokka lippujen alle. Käydessään kesällä 1885 Helsingissä lausui keisari Aleksanteri III senaatille tunnustuksensa siitä huolellisuudesta ja velvollisuuden täyttämistä, jota maan viranomaiset ja väestö olivat osoittaneet tässä asiassa.

Nuorten joukkojen kehitys edistyi varmasti. Ampumistarkastuksissa osoittautuivat suomalaiset sotamiehet olevansa todellisia tarkkempuja. Myöskin muut koetukset kestettiin menestyksellä sekä leirikokouksissa Lappeenrannassa että silloin kun suomalaiset pataljoonat ottivat osaa suuriin venäläisiin kesäleireihin Krasnoje Selossa. Myöhemmin perustettu rakunarykmentti ei ollut jalkaväen joukkoja huonompi. Reservikomppaniatkin tarjosivat niin hyviä tuloksia kuin niiden lyhyeen harjoitusaikaan katsoen voi vaatia. Kaikki näytti näin ollen oikeuttavan sen arvostelun, että maan sotaväen uusi järjestys oli tarkoituksenmukainen ja että hyvä pohja oli laskettu vastaiseen kehitykseen tulevaisuudessa.

Mutta Venäjän sotaministerin puolelta tehtiin esitys että Suomen asevelvollisuuslaki muutettaisiin täysin yhtäpitäväksi venäläisen kanssa, että Suomen sotalaitos sulatettaisiin venäläiseen ja että Suomen puolustuslaitokseen tekemät uhraukset koroitettaisiin keisarikunnan mittakaavan mukaisesti. Tätä tarkoittavat armolliset esitykset esitettiin Suomen säädyille ylimääräisillä valtiopäivillä 1899. Koska nämä esitykset useissa suhteissa olivat ristiriitaisia maan oikeusjärjestyksen ja kansallisen erikoisaseman kanssa, selittivät säädyt ei voivansa niitä hyväksyä, mutta yhtyivät lakiehdotukseen, minkä kautta 1878 vuoden laki erityisissä kohdin muutettaisiin lähemmin yhdenmukaiseksi keisarikunnan lain kanssa, samalla kun seisovan rauhanaikaisen sotaväen määrä koroitettaisiin kaksinkertaiseksi tai 12,000 mieheksi. Siltä varalta ettei tämä lakiehdotus saisi armollista hyväksymistä, anoivat säädyt

että uusi esitys asiassa annettaisiin vastaisille valtiopäiville, koska maan vakiomuodon mukaan voimassaolevaa lakia ei käy muuttaminen muutoin kuin keisari-suuriruhntinaan ja valtiosäätyjen yhteisen päätöksen mukaan.

Niinkuin tunnettu, on kuitenkin lopullinen ratkaisu sekä lakikysymyksestä että tavasta lisätä Suomen apua valtakunnan puolustukseen käynyt päinvastaiseen suuntaan.

Kohta sen jälkeen kuin säädökset heinäkuun 12 p:ltä 1901 olivat julistetut, alkoi kahdeksan tarkkampuja-pataljoonan hajoittaminen ja reservin päällystön ja alipäällystön lakkauttaminen. Myöskin rakunarykmentti, joka mainittujen säädösten mukaan oli jäävä olemaan, on hajoitettu. Suomen sotaväki on nyt tyypistetty yhteen ainoaan joukkoon, henkivartion tarkkampuja-pataljoonan. Minkäkaltaiseksi se sotilaallinen palvelusvelvollisuus muodostuu, johon on tarkoitus aikanaan ottaa Suomen nuoria asevelvollisia kansalaisia, jääköön tässä sikseen.

* * *

Maamme historia aina keskiajasta alkaen kertoo lukemattomista sodista, joita taisteltiin Suomen maaperällä, ja sotaretkistä vieraisa maissa, joissa Suomen sotilaat taistelivat ja verta vuotivat. Suomen kansassa ei kuitenkaan tämän kautta ole syntynyt mitään halua sotaisiin töihin, sillä suvusta sukuun on myös säilynyt muisto kärsimyksistä ja hädästä, mikä seurasi sodan jäljissä. Vuoden 1808 jälkeen on rauhan rakkaus täällä yhä syvemmin juurtunut, niinkuin uudempana aikana kansojen enemmistössä. Asiain luonnosta seuraa että kansa siinä poliittisessa asemassa, kuin meidän, on näkevä historiallisen tehtävänsä rauhallisessa työssä kansallisen kulttuurin kaikenpuoliseksi kehittämiseksi.

Tämä rauhan rakkaus ei kuitenkaan ole sisältänyt mitään vaatimusta olla tuntematta uhrauksia järjestetyn puolustuksen ylläpitämiseksi. Ei myöskään se ole estänyt yhteiskuntaa myötätunnolla kiintymästä nuoreen armeijaan, joka 1881 asevelvollisjärjestelmän mukaan perustettiin. Oltiin iloisia, kun joukot tarkastuksissa saivat osakseen kiitosta. Tyytyväisyydellä huomattiin myös ettei kasarmielämä vaikuttanut nuorten sotilasten siveellisyyteen niin vahingollisesti kuin moni oli pelännyt, mutta että miehistö päinvastoin palvelusaikansa kuluessa säännöllisesti edistyi järjestyksessä, täsmällisyydessä ja sivistyksessä, kiitos sen vakavuuden, miten päällystö käsitti velvollisuutensa sotamiesten opettajina ja esimiehinä. Myötätunto kiintyi sen kautta että uuseereja, kaukana siitä että kannattivat sotilaallisen ylimielisyyksajan traditsioneja, elähytti terve yhteiskunnallinen henki, lain kunnioitus ja isänmaallinen mieliala. Ja oivaltaen valtiollisen asemamme ja siitä seuraavat velvoitukset arvattiin korkeaksi että Suomi taas voisi asettaa hyvin harjoitettuja joukkoja hallitsijan käytettäväksi sodan uhatessa, — joukkoja, jotka tuottaisivat kunniaa maallensa uskollisesti ja urhollisesti taistelemalla venäläisten joukkojen rinnalla.

* * *

Mutta valtiolliselle taivaalle kohosi musta pilvi povessaan salama, joka tuhosi Suomen sotilaalliset laitokset. Ne elävät kuitenkin muistossa. Ja jos tämä muisto on surunsekainen, on se kuitenkin samalla rakas, sillä siinä ei ole mitään tahrää.

Ajatus sanoin ja kuvin esittää Suomen sotaväkeä semmoisena kuin se ilmeni olemassaolonsa ja toimintansa eri puolina yhdeksänentoista vuosisadan lopussa, on saanut osakseen suosiota niiden puolelta, joiden mieltä teoksen alkuunpanija on tiedustellut. Tämän teoksen kuvat tulevat aivan varmaan tulevinakin päivinä lämpimän tuntein katseltaviksi, ja teksti on antava tietoa monesta asiasta, joka on ollut yleisölle vähemmän tunnettu, mutta joka ansaitsee muistossa säilyttämistä.

Maaliskuussa 1902.

L. MECHELIN.

FÖRETAL

Allvarliga meningsstrider utkämpades vid landtdagen 1877—78, då förslaget om införande af allmän värneplikt var föremål för behandling. Ett militärsystem, grundadt på tvångsutskrifning, betraktades af många representanter såsom alltför främmande för den finska samhällsordningen. I de afgörande omröstningarna stannade dock förslagets motståndare i minoriteten.

Sedan värnepliktslagen utfärdats, höjde sig ej vidare någon stämma mot den nya institutionen. Ty lagen var stiftad i den ordning grundlag bjuder. Ständerna hade fritt pröfvat förslaget och däri infört de ändringar de ansågo nödvändiga med hänsikt till förhållandena i landet; och lagen hade blifvit af kejsar Alexander II sanktionerad sådan den af ständerna antagits. Finlands folk har aldrig varit ovilligt att fullgöra plikter, som föreskrivas i behörigen tillkommen lag.

Alla förberedelser för det nya systemets genomförande bedrefvos med energi. År 1881 trädde den första årsklassen värnpliktige under fanorna. Vid sitt besök i Helsingfors sommaren 1885 uttalade kejsar Alexander III inför senaten sin erkänsla för den omtanke och plikttröhet både myndigheterna och befolkningen ådagalagt i denna angelägenhet.

De unga truppernas utbildning gick raskt framåt. Vid mönstringarna i målskjutning visade sig de finska soldaterna vara sannskyldiga skarpskyttar. Äfven öfriga prof bestodos med framgång såväl vid lägermötet i Villmanstrand som då finska bataljonerna deltog i de stora ryska sommarlägren vid Krasnoje Selo. Det senare uppsatta dragonregementet gaf ej efter för infanteritrupperna. Reservkompanierna presterade, äfven de, så goda resultat som af deras korta öfningstid kunde begäras. Allt tycktes sålunda berättiga till det omdöme, att den nya organisationen af landets militär var ändamålsenlig och att en god grund därmed var lagd för vidare utveckling i framtiden.

Men från ryska krigsministeriets sida framställdes yrkande, att den finska värnepliktslagen skulle omgestaltas till fullständig öfverensstämmelse med den ryska, det finska militärväsendet sammansmältas med det ryska och Finlands uppoffringar för försvaret höjas efter måttstocken af kejsardömet. Nädiga propositioner i sådant syfte förelädes Finlands ständer vid urtima landtdagen år 1899. Ständerna funno dessa förslag i flera afseenden oförenliga med landets rättsordning och nationella särställning, förklarade sig därför icke kunna antaga desamma, men förenade sig om ett lagförslag genom hvilket 1878 års lag blefve i särskilda delar ändrad till närmare likhet med kejsardömet lag, hvarjämte den aktiva fredsstyrkans maximum höjdes till det dubbla eller 12,000 man. För den händelse att detta lagförslag icke vunne nådigt godkännande, anhöllo ständerna att ny proposition i ämnet måtte till en kommande landtdag aflåtas, enär enligt landets kon-

stitution den gällande lagen icke kunde ändras annorlunda än genom sammanstående beslut af kejsaren-storfursten och ständerna.

Såsom känt, har emellertid det slutliga afgörandet såväl af lagfrågan som af sättet för ökande af Finlands bidrag till riksförsvaret skett i en motsatt anda.

Kort efter det påbudet af den 12 Juli 1901 utfärdats, vidtog upplösningen af de åtta arméskärpskyttebataljonerna och indragningen af reservens befäl och underbefäl. Äfven dragonregementet, som enligt nämnda påbud skulle kvarstå, har blifvit upplöst. Den finska militären är nu reducerad till en enda trupp, lifgardets skärpskyttebataljon. Huru beskaffad den militära tjänsteplikt är, för hvilken man afser att i sinom tid taga Finlands unga medborgare i anspråk, må här lämnas åsido.

*

♦

Vårt lands historia alltsedan medeltiden har att förtälja om otaliga krig, som utkämpats på Finland jord, och om härnadståg i främmande länder, där finska soldater stridit och blödt. Hos det finska folket har dock ej härigenom danats någon lystenhet efter krigiska bedrifter, ty från släkte till släkte har ock bevarats minnet af lidandena och nöden, som följt uti krigens spår. Efter 1808 har fredskärleken här slagit allt djupare rötter, likasom i nyare tid hos flertalet nationer. Det ligger också i sakens natur, att ett folk i den politiska ställning, som vårt, skall anse sin historiska mission bestå i det fredliga arbetet för allsidigt höjande af den nationella kulturen.

Denna fredskärlek har dock ej inneburit något anspråk att ej behöfva vidkännas uppoffringar för vidmakthållande af ett ordnad försvar. Ej heller har den hindrat samhället att med sympati omfatta den unga armé som år 1881 blef uppställd enligt värnepliktsystemet. Man gladdes, då trupperna vid inspektioner tilldelades loford. Man iakttog med tillfredsställelse, att kasernlifvet icke öfsvade den skadliga inverkan på de unga soldaternas moral, som mången befarat, men att manskapet tvärtom, enligt regeln, under sin tjänstetid förkofrades i ordning, punktlighet och, hufvudsak, tack vare det allvar hvarmed befälet omfattade sina skyldigheter såsom soldaternas lärare och förmän. Sympatierna befastes därigenom, att officerskårerna, långt ifrån att hylla traditioner från det militära öfvermodets tider, lifvades af en sund medborgaranda, aktning för lag och fosterländskt sinne-lag. Och med tanken riktad på vår politiska ställning och därpå härflytande förpliktelse, skattade män det högt, att Finland omsider åter kunde ställa väl öfvade trupper till monarkens förfogande i händelse af krigsutbrott, — trupper, som skulle hedra sitt land genom att med trohet och mannamod kämpa vid de ryska truppernas sida.

*

♦

*

Men på den politiska horisonten uppsteg ett mörkt moln, medförande ett thordöns slag som förintade Finlands militära institutioner. De skola dock kvarleva i minnet. Och om detta minne är bemängdt med sorg, så är det dock kärt tillika, ty det hvilat ej någon fläck därpå.

Tanken att i bild och ord teckna den finska militären, sådan den tedde sig i de olika sidorna af sin tillvaro och verksamhet i slutet af det nittonde seklet, har upptagits med bifall af dem, som därom blifvit af initiativtagaren tillsporda. Bilderna i detta verk skola helt visst med varma känslor betraktas äfven i kommande dagar. Och texten skall lämna upplysning om mångt och mycket, som för allmänheten ej varit närmare känt, men är förtjänt af att icke falla i glömska.

I mars 1902.

L. MECHELIN.